

MITT YRKE

Välkommen till
yrkesskolan!

Många möjligheter
efter grundskolan

Allt KUNNANDE är värdefullt

Jag tror att ett av mina drömyrken som barn var att bli delfindressör. Det är svårt att ens med bästa vilja i världen hitta en direkt koppling därifrån till mitt nuvarande jobb inom försäljning och marknadsföring. Drömmar ska man ha, och varken ålder eller erfarenhet gör dem överflödiga, tvärtom. Utan drömmar finns det ingen egentlig utveckling.

Som yngre var jag blygare än i dag, mindre öppen än som lite äldre. Hur kom det sig att jag började studera turism, en synnerligen social bransch? Knappast finns det bara en enda orsak.

En del saker i livet väljer man själv, andra kommer oplanerat smygande, och en del saker väljer sin person. Det finns ingen bra eller dålig metod. Allt som förändras är utveckling. Jag kan erkänna att jag ibland som yngre, i tonårens virvlar, i mina funderingar utgick ifrån att hembygden och de bekanta cirklarna kändes – nåja, små.

Jag har lyckats skaka av mig den överdrivna blygheten under de senaste åren. Ute i stora världen har också kärleken till min hembygd stärkts.

I studiemiljön på Lapin matkailuopisto fick jag utveckla mitt kunnande med lärarnas hjälp; genom erfarenhet och upplevelser fick jag mycket ny kunskap och färdigheter inför framtiden. Den smidiga studieplanen gjorde det möjligt för mig att också avlägga den allmänbildande studentexamen. De fantastiska praktikplatserna inom turism i Rovaniemi där man kommer i kontakt med det verkliga arbetslivet ska inte heller glömmas.

År 2017 hade jag äran att representera och främja yrkesutbildningen i Finland med titeln Mästarnas Mästare. Jag har talat vid olika evenemang, besökt skolor, deltagit i att göra puffar på video. Och susat fram från det ena uppdraget till det andra kors och tvärs genom Finland i en nästan splitterny Toyota som jag fick till mitt förfogande för ett år.

Min egen studiebana tar knappast slut här. Just nu arbetar jag i DNA:s butik som säljer mobila enheter; men vem vet var jag är om ett år? Just nu känns marknadsföring och försäljning som min grej. Och det man en gång lärt sig, den erfarenhet man fått – det följer behändigt med mellan öronen var man än befinner sig.

Mitt råd till dem som våndas över sina framtidsplaner är att allting har en tendens att ordna sig. Låt sinnet vara mottagligt och håll ögon och öron öppna. Din egen väg kan starta precis bakom hörnet, eller kanske kan du söka den under ett mellanår; genom att gå i armén, en tionde klass, jobba – det gäller bara att ha ett öppet sinne och fri fantasi.

Noora Latvakoski
Producent av resetjänster, student

I DENNA PUBLIKATION finns berättelser om unga människor som studerar till ett visst yrke och om Mästar-evenemanget. I slutet av publikationen presenteras yrkesinriktade grundexamina och vilka yrken man kan söka sig till efter avlagd examen.

VAD SKA JAG BLI SOM STOR 4

DRÖMYRKET KAN NÅS PÅ MÅNGA SÄTT 6

Fyra ungar, fyra olika men lika värddiga historier.

VÄLKOMMEN TILL YRKESSKOLAN! 8

I den förnyade yrkesskolan stöder du enligt dina egna begär och din egen takt.

VÄGEN ÖPPEN UT TILL STORA VÄRLDEN 10

Närvårdare Tiia och resebranschproffis Markus berättar om sina utbildnings- och yrkesval.

YRKESINRIKTADE GRUNDEXAMINA.....12

Välj din egen examen från 43 alternativ.

TÄVLING GER SPÄNNING I SKOLVARDAGEN 22

Gallup: efter grundskolan

100 yrkeskunniga

www.100ammattiosaajaa.fi/sv

Ammattiosaaja-julkaisun maksuttomat
lisätalaukset osoitteesta www.subjectaid.fi

Tidningen Mitt yrke kan beställas kostnadsfritt
på www.subjectaid.fi

Läs tidningen elektroniskt på adressen
www.mittyrke.fi

TIDNINGENS REDAKTION:

Undervisningsråd Seija Rasku, undervisnings- och kulturministeriet;
kommunikationschef Katja Katajamäki, Skills Finland ry; verkställande
direktör Jukka Aarnio, VCA Oy; producent Marja Berisa, VCA Oy,
grafiker Miia Kerimaa, VCA Oy, översättare Barbara Cederqvist

UTGIVARE: Undervisnings- och kulturministeriet

CHEFREDAKTÖR: Katja Katajamäki, Skills Finland ry,
katja.katajamaki@skillsfinland.fi

REALISERING: VCA Oy
PÄRMBILD: Kai Filppula
TRYCKERI: PunaMusta Oy, 2018
UPPLAGA: 6 273

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

 facebook.com/ammattiosaaja

 [@ammattiosaaja](https://instagram.com/ammattiosaaja)

skillsFinland

VAD bli

Som niondeklassist har du stora val framför dig. Det finns många möjligheter, och alla hittar säkert sin egen väg. Nedan följer en kort beskrivning av de alternativ som du har efter grundskola.

EFTER GRUNDSKOLAN KAN DU VÄLJA:

YRKESUTBILDNING

i den tidigare examensstrukturen kring 3 år; numera studerar du i egen takt och utexamineras till ett yrke.

YRKESUTBILDNING + GYMNASIUM

i den tidigare examensstrukturen 3 år eller mer; du utexamineras till ett yrke och avlägger studentexamen.

GYMNASIUM

3 år; du avlägger gymnasiet och studentexamen.

KLASS 10

du kan höja vitsord och får extrapoäng vid ansökan till yrkesutbildning.

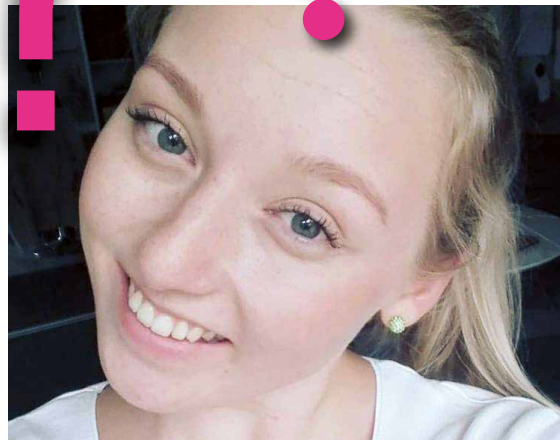
LÅNG LINJE VID FOLKHÖGSKOLA

1 år; ger extrapoäng vid ansökan till yrkesutbildning, avgiftsbelagd.

HANDLEDANDE UTBILDNING

Du kan förbereda dig för yrkesutbildning (VALMA) eller för arbete och ett självständigt liv (TELMA). VALMA ger tilläggs-poäng vid den gemensamma antagningen.

SKA JAG som stor? :

Studievägar **TILL ETT YRKE**

- YRKESSKOLA ELLER
- LÄRÖAVTALSUTBILDNING, där studeranden och arbetsgivaren ingår ett skriftligt arbetsavtal på visstid. Studierna består i huvudsak av arbete på arbetsplatsen. Inläring på arbetsplatsen kan vid behov kompletteras med studier i en annan undervisningsmiljö, t.ex. yrkeskola. Ett läroavtal förutsätter att den som ordnar utbildningen och arbetsgivaren först kommer överens om en läroavtalsutbildning.
- SPECIALUNDERVISNING är avsedd för studerande som behöver egna arrangemang på grund av handikapp, sjukdom, utvecklingsstörning eller annan orsak. Även målsättningen för studierna kan anpassas.
- UTBILDNING FÖR IDROTTARE är yrkesutbildning som ger möjlighet att även träna och tävla fullt ut. Läs mer: [studieinfo.fi](#)

Via **GEMENSAM ANSÖKAN** till ett yrke

För dem som går ut grundskolan ordnas i februari–mars 2019 en gemensam ansökan till YRKESUTBILDNING OCH GYMNASIEUTBILDNING. Ansökningsblankett och information om yrkesutbildning: [www.studieinfo.fi](#), du kan också fråga råd per telefon (029 533 1010) eller e-post ([info@studieinfo.fi](#)).

STÖD FÖR att studera

Studerande på både högskolor och yrkesinstitut får ett lika stort studie-stöd (högst 250,28 €/mån.). Storleken på en lånegaranti för studielån är 650 €/mån. På FPA:s webbplats kan du lätt räkna ut vilka och hur stora stöd du är berättigad till: <https://www.kela.fi/web/sv/berakningar>

Vidare studier

EFTER GRUNDEXAMEN

När du har gjort grundläggande yrkesexamen kan du komplettera ditt kunnande med hjälp av en yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller studier vid en yrkeshögskola eller ett universitet.

TELMA förbereder för ett självständigt liv

TELMA-utbildningen förbereder för ARBETE OCH ETT SJÄLVSTÄNDIGT LIV. Den ger handledning till studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller handikapp. Syftet är att finna en modell för arbete, boende, fritid, rehabilitering och ett självständigt liv som är lämplig just för dig. Målet med specialutbildningen är att stärka färdigheter i vardagen och arbetslivet och att bygga en egen stig till arbetslivet. TELMA-utbildningen omfattar 60 studiepoäng och räcker 1–3 år. Du kan söka till TELMA-utbildning i ansökan för yrkesinriktad specialundervisning.

VALMA handleder till den egna branschen

VALMA är en utbildning som handleder till GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNING. Den ger dig mer tid att tänka på vad du vill göra i framtiden. I utbildningen funderar ni igenom vilken utbildning och vilket yrke som passar just dig. I VALMA övar man också vardagsfärdigheter och hur man handlar i samhället. Utbildningen är i första hand avsedd för unga som gått ut klass nio eller tio. VALMA-utbildningen ger 60 kompetenspoäng och räcker ett år.

Drömyrket kan nås

SÅ HÄR GÅR
DET FÖR
NEA, JUHO,
RASMUS OCH
ULRIIKA.

STJÄRNELEVEN MED TRE EXAMINA

Tre examina på fyra år, hur går det till? Nå, till exempel så att man samtidigt läser gymnasiets kurser och studerar till producent av resetjänster på REDU, Rovaniemis samkommun för utbildning, och dessutom skriver studenten. Så gjorde 19-åriga **Ulrika Väisänen**.

Ulrika fick ett strålande resultat i studentskrivningarna trots att hon samtidigt avlade en yrkesinriktad grundexamen och dessutom jobbade på hundspanssföretaget Husky Point. På studentbetyget har hon rentav sex laudatur.

– För mig var tre examina inte tungt. Kanske beror det på att jag är intresserad av så många saker. Om mina planer blir verklighet kommer jag att studera språk och litteratur på universitetet, säger Rovaniemiflickan som diggar scifi och fantasy-litteratur.

Kompletterar man en yrkesinriktad grundexamen med gymnasiestudier stärks yrkeskunskapen med allmänbildning. Man får en bra botten för yrkesarbete och för fortsatt utveckling samt för fortsatta studier vid yrkeshögskola eller universitet.

– I gymnasiet låg tonvikten på språk, matematiska ämnen och andra läsåmnen, i yrkesskolan på praktiskt arbete. Omväxlingen höll humöret uppe och motivationen på topp.

JOBB INOM METALL- BRANSCHEN, OCH DET FORT!

Aurabon **Juho Aaltonen**, 18, studerar vid Åbo yrkesinstitut för en grundexamen i maskin- och produktionsteknik och blir färdig plåtslagare-svetsare om ett år. En plåtslagare-svetsare kan göra svetsningar samt skiv- och stålkonstruktioner. Har man den examen kan man om man så önskar också rikta in sig på laserteknik eller på att använda svetsningsrobotar. Studierna fokuserar på praktisk färdighet. Att det fanns en modell hemma inverkade naturligtvis också på valet.

– "Farsgubben" har jobbat massor med olika metallgrejer och jag ville göra liknande jobb, berättar Juho. Ursprungligen hade Juho tänkt sig studier i snickarbranschen, men det här föreföll ändå intressantare och arbetsmöjligheterna i framtiden verkade bättre.

Juho fick ett femveckors sommarjobb på Meyers varv i Åbo. Meyer Åbo har specialiserat sig på att bygga kryssningsfartyg, passagerarfärjor och specialfartyg.

Beträffande framtidsplanerna berättar Juho att han hoppas få ett jobb i metallbranschen så fort som möjligt efter att han blivit färdig.

på många sätt

TEXT Marja Berisa och Hanna Walldén BILDER Miska Korpelainen, Kai Filppula, Jenni Virta och Kaisa Sirén

EN BLIVANDE SJUNGANDE MUSIKLÄRARE

Nea Heikkinen, 17 år, drömmer om att studera förskolepedagogik och att någon dag jobba som lärare vid en musiklekskola. Den unga Joensuudamen avslutade sina VALMA-studier i vår och är också intresserad av dragspel och solosång.

VALMA är en utbildning som handleder för yrkesutbildning och ger eleverna färdigheter för att söka till yrkesutbildning och avlägga en yrkesexamen.

– Jag ville förbättra mitt avgångsbetyg från grundskolan och få bättre förutsättningar för framtida studier. Därför verkade VALMA-utbildningen vara rätt alternativ för mig, berättar Nea som utexaminerats från yrkesinstitutet Riveria.

Längden på utbildningen som handleder för yrkesutbildning är ett läsår. För att få en studieplats krävs att målsättningen är en grundexamen.

Nea berättar att svenska, modersmål, engelska och matematik ingick i årets studier. Några böcker användes inte, utan all inläring skedde genom informationssökning. På det sättet lärde vi oss också datateknik och dataprogram.

– Jag fick en chans att utveckla mina färdigheter, att bekanta mig med både arbetslivet och olika studiemöjligheter, och kan därför rekommendera VALMA för alla som inte vet vad de vill göra när de blir stora, eller som upplever att de efter grundskolan ännu vill förbättra sina kunskaper innan de fortsätter sina studier, säger Nea.

VISUALISERING OCH PROGRAMVARUKUNSKAP UNDER KONTROLL

Rasmus Korhonen, 24 år, jobbade hela sommaren på ett energibolag i Mänttä. På hösten 2018 koncentrerar han sig på att hitta en arbetsplats inom sin egen bransch. Sysslöslös har Rasmus verkligen inte varit: han avlade studentexamen 2013, och efter cirka ett år av tillfälliga arbeten studerade han och avlade yrkesinriktad grundexamen inom mediebranschen vid Tampereen ammattiopisto.

– Jag gör hellre något konkret än pluggar abstrakta saker. Mitt område är visuell framställning, och jag gör allt från tryckta broschyrer till animation.

Rasmus sista år vid yrkesskolan byggde i hög grad på praktik: han klarade av ett helt läsår

genom att jobba på Mästare2018:s kontor. På våren arrangerades det nästan en vecka långa megaevenemanget i yrkesutbildning i Tammerfors, och för det planerade Rasmus tryckta broschyrer och digital reklam.

– Jag tycker att yrkesutbildningen och företagsvärlden möter varandra bra. Flera av mina studiekompisar har till exempel fått jobb via perioderna av inläring i arbetet.

– Branschens företag uppskattar om man kommer till en intervju med en hygglig portfölj. I dag är det också ganska viktigt att man har en bred programvarukunskap. Självt är jag intresserad av datorer och av att jobba med olika programvaror, så den kunskapen hade jag redan.

VÄLKOMMEN TILL YRKESKOLAN!

I YRKESKOLA STUDERAR MAN FÖR LIVET OCH YRKESLIVET – EXAMEN KOMMER VID SIDAN OM! HÄR PRESENTERAR VI VAD SOM ÄR BRA ATT VETA NÄR MAN ANSÖKER TILL YRKESKOLA OCH BÖRJAR STUDERA DÄR.

Niondeklassister söker till yrkesskolan via vårens gemensamma ansökan

EFTER KLASS NIO kan du söka till fem olika läroanstalter. I juni får du besked om du kommit in. Under sommaren kan du ännu ansöka till platser som inte fyllts vid den gemensamma ansökan. Du får ett brev från läroanstalten som meddelar ditt resultat i urvalet och anvisar hur du ska göra för att ta emot studieplatsen och anmäla dig till utbildningen.

Du studerar sånt som du behöver

OM DU GÅR till yrkesskolan från klass nio avlägger du hela examen. Men gör du det senare när du redan har arbetserfarenhet men känner att du behöver förbättra din kompetens, kan du ta delar av olika examina utan att behöva avlägga hela examina. Du kan också gå gymnasiet parallellt med yrkesskolan. Då kan exempelvis språkkurser i gymnasiet räknas tillgodo i yrkesskolan.

Du får en individuell studiestig

DU KAN STUDERA mer självständigt än hittills och fokusera på just det du behöver. När studierna inleds utarbetar du därför tillsammans med din lärare en personlig kompetensutvecklingsplan, dvs läroplan. Där antecknas bl.a. kompetenser som du skaffat tidigare respektive saknar och även var du behöver handledning och stöd. Också din arbetsgivare kan delta i att ta fram planen.

Examina är mer omfattande

ANTALET OLIKA GRUNDEXAMINA är 43, och de är ändå mångsidigare och omfattar inte enbart arbetsmetoder och -redskap utan även kundbetjäning, marknadsföring, ekonomisk förvaltning, kommunikation och företagarskap. En och samma examen täcker fler närliggande branscher än förr. Till exempel i grundexamen för maskin- och produktionsteknik lär du dig montering, automation, produktionsteknik och gjutteknik.

Du studerar i annorlunda miljöer

I **DEN NYA YRKESSKOLAN** skaffar du din lärdom till exempel i skolan, i virtuella inlärningsmiljöer på nätet eller i simulationer, eller på arbetsplatser. Personalen och studiekamraterna vid läroanstalten finns alltid som ditt stöd, men du kan också avlägga kurser självständigt, i smågrupper, i klass eller till exempel på sommarjobbet.

Ditt kunnande testas genom bedömningsprov

I YRKESUTBILDNINGEN INGÅR bedömningsprov där ditt kunnande utvärderas i verkliga arbetssituationer. Oftast avläggs bedömningsproven på den arbetsplats med vilken du har ett läro- eller utbildningsavtal. Det är din arbetsgivare och din lärare som i samråd bedömer ditt kunnande.

Studierna är flexibla

VID YRKESSKOLAN studerar du i egen takt. Du kan bli klar inom två år eller samtidigt avlägga exempelvis gymnasiet. I så fall tar det lite mer tid.

Du får goda möjligheter att studera vidare

EFTER GRUNDLÄGGANDE yrkesexamen kan du gå in i arbetslivet, men lika väl kan du fortsätta studera i yrkesskolan eller vid en yrkeshögskola eller ett universitet. Efter grundexamen kan du avlägga en yrkesexamen och därefter en specialyrkesexamen. Du har en god grund vare sig du vill fördjupa ditt yrkeskunnande eller välja en akademisk bana. Allt är möjligt!

Du får ekonomiskt stöd för att studera

I YRKESSKOLAN STUDERAR du gratis utan terminsavgifter. Du får också en varm måltid varje dag! För studietiden kan du få studiepeng, bostadsbidrag och från banken lån med statsborgen. Stödets storlek beror på hur du bor och på dina eventuella inkomster. Mer om studiestöd på Folkpensionsanstaltens webbsidor under rubriken 'Studerande'.

Läro- eller utbildningsavtal gör studierna praktiska

DET ÄR VIKTIGT att du lär dig ditt yrke den praktiska vägen. I den nya yrkesskolan utför man vanligen arbetspraktiken, alltså inläringen i arbete, med hjälp av ett läro- eller utbildningsavtal. Läroavtal innebär att du arbetar hos ett företag och lyfter lön. Ett annat sätt är utbildningsavtal där du arbetar hos företaget som oavlönad praktikant. Det går också att kombinera dessa två så att du börjar med ett utbildningsavtal och senare i samråd med arbetsgivaren och läroanstalten ändrar det till ett läroavtal.

TIIA KÄRNÄ och MARKUS JOHANSSON har studerat och arbetat också utomlands. Båda säger att språkkunskaperna förbättras enormt och att olika kulturer lär en att bli mera tolerant. Det lönar sig att utnyttja de möjligheter till utlandsvistelse som öppnas genom studierna!

TEXT Hanna Walldén BILDER Mikko Törmänen och Markus Johansson

Tiia Kärnä utexaminerades som närvårdare vid Oulunseudun ammattikoulu i 2017 och med detsamma fick hon sitt drömarbete.

Efter gymnasiet tog Tiia några mellanår innan hon började studera på yrkeskolan. Under mellanåren arbetade hon med kundbetjäning och ägnade tid åt sin danshobby. Tiia funderade på vad hon ville göra när hon blev stor. Sedan hände något beklagligt: hon skadade ryggraden och var sjukskriven i två år.

– Efter två år var jag mer än beredd på att utbilda mig, och efter en tids funderande beslöt jag mig för att studera inom social- och hälsovård. Lyckligtvis är arbetet så mångskiftande att jag inte behövde bekymra mig över hur min rygg skulle klara det. Tiia berättade genast för sina lärare hur det låg till, och det beaktades bra. Utbildningen riktades in på barn- och ungdomspedagogik och -stöd.

Tiia hade gått i gymnasiet vilket gjorde att yrkesutbildningen endast tog två år, och där ingick en period utomlands.

– Jag hade varit i USA tidigare genom Lions Club och insåg då att det bästa sättet att lära sig ett språk är att vistas i det land där det talas, berättar Tiia.

– För mig blev det Uleåborgs vänort Halle i Tyskland, även om jag hade önskat att jag hade fått åka till Storbritannien och förbättra mina kunskaper i engelska. Efter att ha läst tyska i fem år kunde hon redan det språket rätt bra.

ITYSKLAND FÖR ATT LÄRA SIG ENGELSKA

Det blev verkligen en fantastisk överraskning: arbetsplatsen i Halle var i ett engelskspråkigt daghem.

– Tiden gick med fart, jag hade alla möjliga planer på vart jag skulle åka och vilka platser jag ville se, men allt förblev bara planer – tiden flög iväg som om den hade fått vingar, skrattar Tiia.

– Man spänner sig kanske i onödan för utlandsresor, för när allt kommer omkring är det fråga om en ganska kort tid, och innan man vet ordet av är man hemma igen. Språkkunskaperna och modet stärks, och dessutom inser man när man är hemma igen hur bra vi har det, säger Tiia.

– Under det senaste året har jag arbetat som närvårdare i hemvården och det senaste halvåret som vikarie i ett daghem, nu två månader på heltid. Utöver dagisarbetet har hon sedan oktober varit personlig assistent för en kvinna som lider av sjukdomen ALS. Tiia har dessutom fortsatt sina studier och studerar vid sidan av arbetet näringslära vid öppna universitetet.

– Jag älskar mina arbeten! Det bästa med närvårdarjobbet är att det är ett så vidsträckt område att man kan jobba med nästan vad som helst, säger Tiia glatt.

Vägen öppen ut till ORA världen

Jag kan inte ens själv riktigt inse hur mycket jag upplevde under studietiden, säger Markus Jansson som utexaminerades som producent av resetjänster vid Koulutuskeskus Salpaus våren 2017.

Det svaga tvivlet beror sannolikt på att grundskolan i Hollola enligt Markus inte gick så väldigt bra. Den rastlöse unge mannen visste inte vad eller var han skulle studera efter avslutad skolgång, det hade varit lite si och så med läsandet. Då föreslog skolans studiehandledare för den sociale och utåtriktade unge mannen att han skulle studera turism på Salpausskolan.

RESEBRANSCHEN SLUKADE DEN SOCIALE MANNEN

– Jag blev nästan genast intresserad och skrev in grundexamen inom turism som första alternativ på blanketten för gemensam antagning. Jag fick en studieplats och efter det har allting gått som på räls.

Under det första studieåret följde studierna ett mera traditionellt mönster, men under de följande två åren ingick också praktik.

Också språkstudierna var i huvudsak inriktade på ordförråd och termer som behövs inom turismen och inte i så mycket på att inpränta grammatik. Det hade jag nytta av när jag genom Erasmus fick studentutbyte utomlands.

– Språkkunskaperna har faktiskt blivit bättre genom det praktiska arbetet utomlands. I Spanien klarade jag mig på deras eget språk, och jag har studerat spanska frivilligt på en läroanstalt för vuxna. På Island förbättrades mina kunskaper i engelska jättemycket.

MÖRTBURGARE PÅ MM-TÄVLINGARNA

Markus är också företagare.

– Jag tävlar på FM-nivå i flugfiske, och naturligtvis blev fiske den bransch där mitt eget företag OnnenOnkija NY verkar. Till verksamheten hör bl.a. fiskmärkning, undervisning i flugbildning för

lågstadie-elever och olika evenemang såsom att laga mörtburgare på karnevalgatan under VM-tävlingarna i Lahti. Vi stekte och gav smakprov på mörtburgare i fyra dagar och allting lyckades perfekt, berättar Markus om sitt företags verksamhet.

Året efter att han tog sin examen innebar för Markus att han flyttade till en annan ort och fick en stadigvarande tjänst i en försäljningsorganisation. Hans uppfattning är att det var lätt att få jobb efter att han blev färdig och konstaterar, att eleverna under studietiden kanske oroar sig i onödan. Markus säger att försäljningsarbetet just nu intresserar honom mest, och därför söker han till en yrkeshögskola för att genom flerformsundervisning studera till tradenom.

– För mig känns det som ett riktigt val att kombinera arbete och studier, och företagsekonomi intresserar mig speciellt, säger Markus och hoppas att en studieplats ska öppna sig för honom i en nära framtid. Markus drömmer också om att någon gång i framtiden kunna flytta till Spanien där han har rest också i år.

BILDER Kai Filppula

De förnyade yrkesinriktade grundexamina fr.o.m. 1.1.2019

I yrkesskolan hittar du garanterat en grundexamen och en kompetensområde som du gillar! Vi har utbud på 43 grundexamina med allt från affärsverksamhet till ytbehandlingsbranschen. Finn din egen stig på följande sidor:

DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION 15

Grundexamen i datateknik och datakommunikationsteknik
Grundexamen i informations- och kommunikationsteknik

DE HUMANISTISKA OCH KONSTNÄRLIGA OMRÅDENA 15

Grundexamen inom cirkusbranschen
Grundexamen i dans
Grundexamen inom konstindustrin
Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning
Grundexamen i musik

DET NATURVETENSKAPLIGA OMRÅDET 16

Grundexamen i natur och miljö

DE TEKNISKA OMRÅDENA 16

Grundexamen inom bilbranschen
Grundexamen inom byggnadsbranschen
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen
Grundexamen inom el- och automationsbranschen
Grundexamen i flygplansmekanik
Grundexamen inom gruvbranschen
Grundexamen i husteknik
Grundexamen inom laboratoriebranschen
Grundexamen inom lantmäteri branschen
Grundexamen inom livsmedelsbranschen
Grundexamen inom maskin- och produktionsteknik
Grundexamen inom processindustrin
Grundexamen i teknisk planering
Grundexamen inom textil- och modebranschen
Grundexamen inom träindustrin
Grundexamen inom ytbehandlingsbranschen

HANDEL OCH ADMINISTRATION 19

Grundexamen i affärsverksamhet

HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD 19

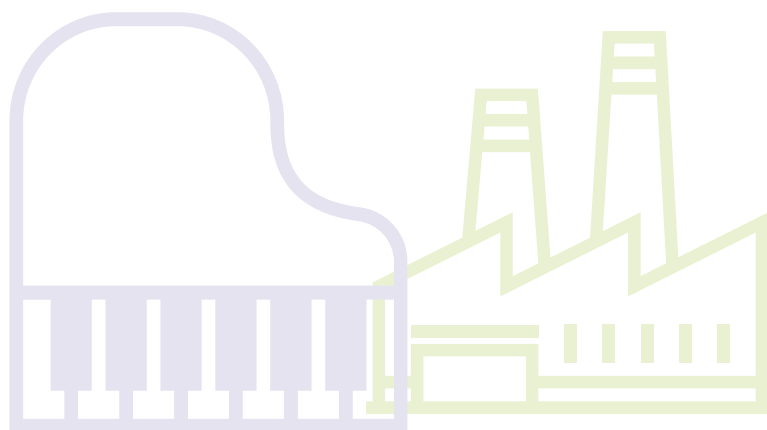
Grundexamen i instrumentvård
Grundexamen inom läkemedelsbranschen
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning
Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen
Grundexamen i tandteknik

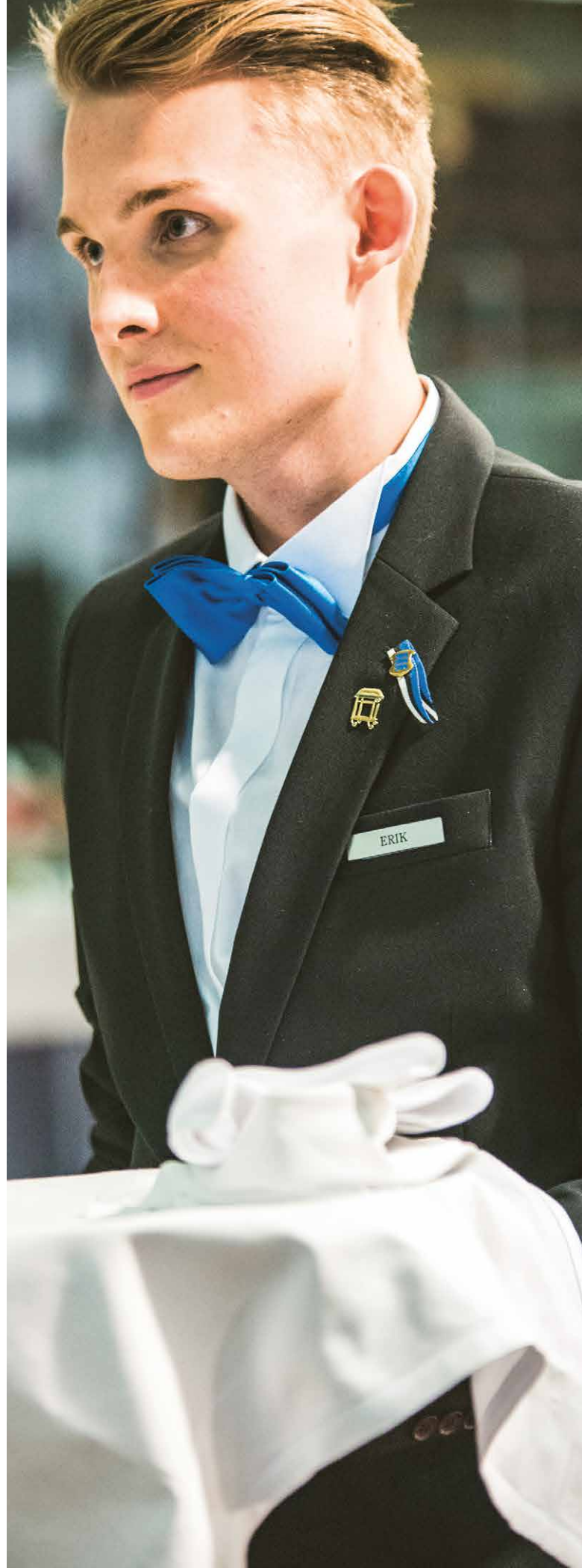
LANT- OCH SKOGSBRUK 20

Grundexamen i fiskeri
Grundexamen inom hästhushållning
Grundexamen inom lantbruksbranschen
Grundexamen inom skogsbranschen
Grundexamen inom trädgårdsbranschen

TJÄNSTEBRANSCHEN 20

Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen
Grundexamen i idrott
Grundexamen i logistik
Grundexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen
Grundexamen inom restaurang- och cateringbranschen
Grundexamen i sjöfart
Grundexamen inom säkerhetsbranschen
Grundexamen inom turismbranschen

DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION

GRUNDEXAMEN I DATATEKNIK OCH DATAKOMMUNIKATIONSTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen inom datateknik och datakommunikationsteknik arbetar inom tillverkning och underhållning av el- och elektronikapparater. Arbetsplatser finns till exempel inom elektronik- och elindustrin, elektronikserviceföretag, teleoperatörer samt inom företag som säljer elektronik.

- CT-MONTÖR
- ELEKTRONIKMONTÖR

GRUNDEXAMEN I INFORMATIONSS- OCH KOMMUNIKATIONSTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen i informations- och kommunikationsteknik arbetar med olika uppgifter som ansluter sig till ibruktande, utbildning och rådgivning i datasystemsbranschen. Utbildningen möjliggör också arbete med programutveckling i anslutning till olika datasystemsprojekt. Dessutom kan de som har avlagt examen arbeta med att definiera, planera, genomföra, testa och underhålla datasystem och program. Branschen erbjuder också möjligheter till olika försäljningsuppgifter företag emellan eller i en fackhandel.

- DATANOM
Kompetensområdet för användarstöd
Kompetensområdet för programmering

DE HUMANISTISKA OCH KONSTNÄRLIGA OMRÅDEN

GRUNDEXAMEN INOM CIRKUSBRANSCHEN

Yrkesbenämningen för den som har avlagt grundexamen inom cirkusbranschen kan arbeta med att uppträda och som lärare i cirkuskolor och klubbar. Arbetsplatser finns till exempel inom cirkusar, teatrar och olika ensembler.

- CIRKUSARTIST

GRUNDEXAMEN I DANS

Den som har avlagt grundexamen i dans arbetar med att uppträda, som dansinstruktör och koreograf. Arbetsplatser finns till exempel inom dansgrupper, teatrar och företag i underhållningsbranschen.

- DANSARE

DE HUMANISTISKA OCH KONSTNÄRLIGA OMRÅDEN

GRUNDEXAMEN INOM KONSTINDUSTRIN

Den som har avlagt grundexamen i konstindustribranschen planerar och tillverkar olika produkter och använder i sitt arbete modern teknik och traditionella metoder. Man specialiserar sig på ett kompetensområde: ädelmetaller, ur, mikromekanik, restaurering, inredning, tapetsering, sameslöjd, instrumentbygge, metallsmide eller träsnickeri. Möjliga arbetsplatser finns ofta i småföretag och industrin, med rådgivning och försäljning eller i samarbete med andra sektorer.

- ARTESAN
Kompetensområdet för ädelmetallbranschen
Kompetensområdet för ur- och mikromekanik
Kompetensområdet för metallsmide
Kompetensområdet för handledningsverksamhet inom hantverk
Kompetensområdet för träsnickeri
Kompetensområdet för restaureringsbranschen
Kompetensområdet för inredning och tapetsering
Kompetensområdet för instrumentbygge
Kompetensområdet för produkttillverkning

GRUNDEXAMEN INOM MEDIEBRANSCHEN OCH VISUELL FRAMSTÄLLNING

- Kompetensområdet för audiovisuell kommunikation
- Kompetensområdet för grafisk kommunikation
- Kompetensområdet för visuell framställning
- Kompetensområdet för publikationsproduktion

"Jag studerar inom mediabranschen och deltar i ungdomsutbytesprojektet Erasmus+ ACTLAB. Projektets teman är mänskliga rättigheter och hur man där kan påverka genom fotografi, graffiti och medier."

Sanna-Sofia Svensk studerar för grundexamen i mediabranschen och visuell framställning vid Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia och har också avlagt grundexamen i grafisk kommunikation vid Jyväskylän ammattiopisto. Hon har också tagit studentexamen vid Svenska samskolan i Tammerfors.

GRUNDEXAMEN I MUSIK

Den som har avlagt grundexamen i musik arbetar som artist eller med studioarbete, programmering eller pianostämning. Arbetsplatser finns till exempel vid symfoniorkestrar, musikläroanstalter, församlingar, militärmusikåre, band och programbyråer.

- MUSIKER
Kompetensområdet för musik
- MUSIKTEKNOLOGI
Kompetensområdet för musikteknologi
- PIANOSTÄMMARE
Kompetensområdet för pianostämning

DET NATURVETENSKAPLIGA OMRÅDET

GRUNDEXAMEN I NATUR OCH MILJÖ

Inom natur och miljö fokuserar verksamheten på mångsidigt tillvaratagande av naturen, miljövård och miljösanering. I den här branschen arbetar man nära naturen, till exempel med naturturism och rådgivning, med att framställa livsmedel, dekorationer av naturprodukter eller med att på annat sätt utnyttja naturens resurser. Miljöplanering i både tät- och glesbygd liksom också renskötsel ger arbete åt personer med den här utbildningen. Grundexamen i natur- och miljö kan arbeta för avfallshanterings- och turistföretag, inom den offentliga sektorn, i olika organisationer, naturskolor m.m. Man kan också bli egenföretagare i branschen.

- MILJÖVÅRDARE
Kompetensområdet för miljö
- FRAMSTÄLLARE AV NATURPRODUKTER
- NATURINSTRUKTÖR
- NATUR- OCH MILJÖRÅDGIVARE
Kompetensområdet för natur
- RENSKÖTARE
Kompetensområdet för renskötsel

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN INOM BILBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom bilbranschen arbetar inom bilförsäljning, reservdelsförsäljning, underhåll och reparation. Arbetsplatser finns till exempel inom bil- och biltillbehörsaffärer, bil- och motorcykelverkstäder, servicestationer och transportföretag.

- BILFÖRSÄLJARE
Kompetensområdet för bilförsäljning
- BILLACKERARE
Kompetensområdet för billackering
- BILPLÅTSLAGARE
Kompetensområdet för bilplåtslagning
- FORDONSMEKANIKER
Kompetensområdet för bilteknik
- RESERVDELSFÖRSÄLJARE
Kompetensområdet för reservdelsförsäljning
- SMÅMASKINSREPARATÖR
Kompetensområdet för reparation av motordrivna småmaskiner

"Jag har mekat med bilar sedan länge och därför var det inget problem att hitta rätt bransch i yrkesskolan. Intresse för bilar är viktigt eftersom tekniken ständigt förändras och man måste hållas med i svängen."

Arttu Kivenmäki har avlagt grundexamen inom bilbranschen vid Koulutuskeskus Sedu.

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN INOM BYGGNADSBANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom byggnadsbranschen arbetar inom nybyggen, och inom totalrenovering av byggnader och byggande av infrastruktur. Arbetsplatser finns till exempel inom byggindustrin, byggföretag och fastighetsserviceföretag.

- HUSBYGGGARE
Kompetensområdet för husbyggnad
- SCHAKTARE
Kompetensområdet för markanläggning
- SCHAKTNINGSMASKINFÖRARE
Kompetensområdet för schaktningsmaskintransport
- STENMONTÖR
Kompetensområdet för stenbranschen

GRUNDEXAMEN INOM BÅTBYGGNADSBANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom båtbyggnad bygger båtar och båtdelar av fiberarmerad plast, trä och metall samt monterar och underhåller olika apparater och motorer som används i båtar. Arbetsplatser finns vid båtvarv och båtverkstäder.

- BÅTBYGGGARE

GRUNDEXAMEN INOM EL- OCH AUTOMATIONSBRANSCHEN

Yrkeskunniga inom elbranschen arbetar med produktion, distribuering och överföring av elektricitet, elektrifiering, elinstallationer, reparation och service samt inom automation och underhåll. De som arbetar inom el- och automationsbranschen installerar och underhåller el- och automationssystem eller eldistributionsnät i fastigheter och anläggningar.

- AUTOMATIONSMONTÖR
- ELMONTÖR

"Jag studerar för två examina samtidigt och arbetar inom min egen bransch på Filtra Oy, som tillverkar industriella dammfilter. Filtra är ett relativt ungt företag, och jag känner mig mycket inspirerad när jag får göra sådant jag tycker om."

Joonatan Kiveläs lösning var att ta både studentexamen vid Oulun aikuislukio och grundexamen i el- och automationsteknik vid Oulun seudun ammattiopisto.

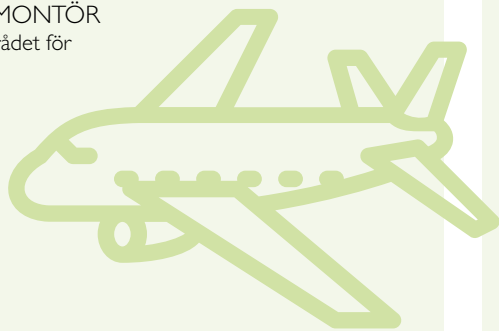

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN I FLYGPLANSMEKANIK

Arbetet består av dagliga granskningar (linjeservice), byte av aggregat, reparation av fel och aggregat. Beroende på certifikat kan arbetet fokusera på konstruktion, motorer, system, el- och flygelektronikaggregat och system. Indelningen är densamma för flygplans- och helikopterservice. Efter avlagd grundexamen kan en flygplansmekaniker söka sig till arbetsgivare inom luftfarten.

- FLYGPLANSMEKANIKER
Kompetensområdet för flygplansmekanik
- FLYGTEKNIKMONTÖR
Kompetensområdet för flygteknik

GRUNDEXAMEN INOM GRUVBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom gruvbranschen arbetar inom brytning, bergförstärkning, upprustningsarbeten, underhåll av utrustning, produktionsdrift och produktionsunderhåll, anrikning samt processautomation. Arbetsplatser finns vid gruvor och anrikningsverk.

- ANRIKNINGSARBETARE
- GRUVARBETARE

GRUNDEXAMEN I HUSTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen inom husteknik arbetar inom planering, montering och underhåll av vatten-, värme- och ventilations-system i fastigheter. Arbetsplatser finns till exempel inom energi- el-, metall- och byggindustrin, installations- och serviceföretag, VVS-företag samt vid energi-, vatten- och avloppsverk.

- KYLMONTÖR
Kompetensområdet för kylmontering
- RÖRMONTÖR, VÄRMEELEMENTSMONTÖR
Kompetensområdet för rörmontering
- TEKNISK ISOLERARE, BYGGNADSPLÅTSLAGARE
Kompetensområdet för isolering och montering av byggnadspått
- VENTILATIONSMONTÖR
Kompetensområdet för ventilationsmontering

GRUNDEXAMEN INOM LABORATORIEBRANSCHEN

Yrkesbenämningen för den som har avlagt grundexamen inom laboratoriebranschen arbetar inom kvalitetskontroll, uppföljning av produktionsprocesser, produktutveckling och forskning. Arbetsplatser finns vid olika laboratorier till exempel inom livsmedels- och läkemedelsindustrin.

- LABORANT

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN INOM LANTMÄTERIBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom lantmäteribranschen mäter terrängen, gör kartor och kartdatabaser samt ansvarar för att den geografiska informationen är uppdaterad. Arbetsplatser finns till exempel vid kartläggnings- och mätningföretag, ingenjörs- och konsultbyråer och byggföretag.

- KARTLÄGGARE

GRUNDEXAMEN INOM LIVSMEDELSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom livsmedelsbranschen arbetar med uppgifter inom livsmedelstillverkning. Arbetsplatser finns till exempel vid bagerier-konditorier, köttstyckerier och korvfabriker, färdigmats- och sötsaksfabriker, kvarnar, bryggerier och i butiker som säljer livsmedelsprodukter.

- BAGARE-KONDITOR
Kompetensområdet för bageribranschen
- CHARKUTERIST
Kompetensområdet för köttbranschen
- LIVSMEDELSTILLVERKARE
Kompetensområdet för livsmedelsteknologi
- MEJERIST
Kompetensområdet för mejeribranschen

GRUNDEXAMEN INOM MASKIN- OCH PRODUKTIONSTEKNIK

Industrin inom maskin- och produktionsteknik har en central ställning i Finlands nationalekonomi och utrikeshandel. Branschen har en hög sysselsättningsgrad och över hälften av produktion går till export. Yrkesmässiga grundfärdigheter är att känna till funktion och uppbyggnad av maskiner och apparater; kunna använda arbetsredskap och arbetsmaskiner samt kunna läsa arbetsritningar och kopplingschema. Branschen kräver kunskaper i olika tillverkningstekniker; behärska installation-, automations- och monteringsarbeten samt färdigheter att använda och underhålla maskiner.

Kompetensområdet för installation och automation
Kompetensområdet för produktionsteknik

"Genom studierna vid yrkesskolan arbetade jag bl.a. fyra månader med elunderhåll på Kemira. Jag har också deltagit i tävlingsverksamhet i yrkesskicklighet, vilket ger den bästa praktiska erfarenheten för en karriär. Vid sidan av studierna arbetar jag som yngre el- och automationsplanerare på Profil-Bau Industrial."

Samu Lahti har en grundexamen i maskin- och produktionsteknik vid Sataedu. Nu genomför han ingenjörstudier i el- och automationsteknologi vid Tampereen ammattikorkeakoulu.

GRUNDEXAMEN INOM PROCESSINDUSTRIN

- GJUTPRODUKTTILLVERKARE
Kompetensområdet för gjuteriteknik
- PROCESSKÖTARE
Kompetensområdet för pappersindustri
Kompetensområdet för kemisk industri
Kompetensområdet för metallförädling
Kompetensområdet för bioteknik

GRUNDEXAMEN I TEKNISK PLANERING

Personer med grundexamen i teknisk planering samlar och förmedlar information för att genomföra ett planeringsprojekt, utnyttjar och producerar kunskapsmodeller och planeringsdokument. Personen kan arbeta med uppgifter inom visualisering eller 3D-modellering och 3D-utskrift.

En teknisk planerare arbetar kundserviceinriktat, kvalitetsmedvetet, ansvarsfullt och kostnadseffektivt i olika slags team också i en global verksamhetsmiljö. En planeringsassistent kan arbeta med assisterande tjänster och stödtjänster i samband med planeringsprojekt i företag eller i kommun- eller statsförvaltningen. Beroende på inriktning arbetar hen med planering inom byggnadsteknik, industri eller samhällsteknik.

- PLANERINGSASSISTANT

GRUNDEXAMEN INOM TEXTIL- OCH MODEBRANSCHEN

En person med grundexamen inom textil- och modebranschen kan arbeta med textilier, kläder, accessoarer eller skor i mindre företag, i industrin eller i en affär, kostymateljé, ett tvätteri, uthyrningsföretag eller andra serviceinriktade företag. Beroende på inriktning kan personen arbeta med att tillverka, sälja, marknadsföra eller underhålla produkter eller tjänster. Personen kan utnyttja sin kunskap om mode och design samt trender, visualisering och formhantering. Dessutom har personen materialkännedom, behärskar olika tillverkningstekniker och kunskap i hur maskiner och arbetsredskap kan användas funktionellt.

- FRAMSTÄLLARE AV DESIGNTEXTILER
Designer och tillverkar individuella textilprodukter
- INREDNINGSSÖMMARE
Tillverkar inredningsprodukter
- MODEASSISTENT
Arbetar som assistent i modebranschen
- MODIST
Tillverkar huvudbonader och accessoarer
- MÅTTBESTÄLLNINGSSÖMMARE
Tillverkar måttbeställningskläder
- SKOMAKARE
Tillverkar och reparerar skodon
- SKRÄDDARE
Tillverkar kläder som skräddararbete
- SÖMMARE
Tillverkar produkter i små enheter och i serietillverkning
- TEXTILFRAMSTÄLLARE
Tillverkar huvudbonader och accessoarer
- TEXTILVÅRDARE
Utför textilvårdsarbeten i tvättinrättningar

GRUNDEXAMEN INOM TRÄINDUSTRIN

De som avlagt grundexamen inom träindustrin kan planera sitt arbete och arbetsmomentens ordningsföljd. De kan använda och göra ritningar som är vanliga inom träindustrin och använda branschens maskiner och utrustning samt arbetsmetoder, material och tillbehör. De kan utföra arbetsuppgifterna inom träindustrin säkert och ekonomiskt. Dessutom kan de arbeta som en del av arbetsgemenskapen, anpassa sig till olika föränderliga situationer i arbetslivet, bedöma och utveckla sitt yrkeskunnande och upprätthålla sin arbetsförmåga.

I examen kan man specialisera sig på en av dessa branscher: träbyggnads-, snickeri-, träskive- eller sågindustrin. De som har avlagt examen kan beroende på sin inriktning arbeta inom tillverkningen av träkonstruktionsdelar (som CLT-skivor, timmerkonstruktioner, snickeriprodukter eller möbler av träskivor) eller med uppgifter i tillverkningen eller vidareförädlingen inom sågindustrin eller träskiveindustrin, såsom i tillverkningsprocessen för faner eller spånskivor.

- INDUSTRITRÄBYGGARE
Kompetensområdet för träbyggnadsindustrin
- SKIVPROCESSKÖTARE
Kompetensområdet för träskiveindustrin
- SNICKARE
Kompetensområdet för snickeriindustrin
- SÅGPROCESSKÖTARE
Kompetensområdet för sågindustrin

GRUNDEXAMEN INOM YTBEHANDLINGSBRANSCHEN

Ytbehandling anknyter till byggande samt tillverkning och underhåll av olika produkter. Vid byggande och underhåll av byggnader innebär ytbehandling målning, tapetsering, platt- och golvbeläggning samt olika spackel- och rappningsarbeten. Vid produkttillverkning består ytbehandlingen av målning och ytbeläggning av produkter, t.ex. med zink, nickel, krom, silver eller guld.

- GOLVLÄGGARE
Kompetensområdet för golvläggning
- MÅLARE
Kompetensområdet för byggnadsmåleri
- YTBEHANDLARE
Kompetensområdet för industriell ytbehandling
- YTBEHANDLARE
Kompetensområdet för produktmålning

"I beklädnadsbranschen få man hela tiden fantastiska utmaningar, det kom fram redan under studierna. Som kundarbete skulle vi skissera en festlig klänning, och materialet vi fick var hundra slipsar. Till mina bravurnummer hör också att man på slottsbalen 2017 kunde se min tolkning av en aftonklänning designad av Teemu Muurmäki."

Melissa Dahlman studerar för grundexamen inom textil- och modebranschen vid Gradia Jyväskylä. Tidigare har hon avlagt grundexamen för skräddare i samma bransch. Hon har också avlagt studentexamen vid Jyväskyläns Lyseon lukio.

HANDEL OCH ADMINISTRATION

GRUNDEXAMEN I AFFÄRSVERKSAMHET

Den som har avlagt grundexamen i affärsverksamhet arbetar inom försäljning, handel, ekonomi, förvaltning, kontorsarbete och informations- och bibliotekstjänster. Arbetsplatser finns i nästan alla företag och organisationer, till exempel i bibliotek, banker, butiker och försäkringsbolag.

- **MERKONOM**
Kompetensområdet för ekonomi och kontorservice
Kompetensområdet för informations- och bibliotekstjänst
Kompetensområdet för kundbetjäning och försäljning

"Jag jobbade i en Cubus-butik under en period av inläring i arbetet. En av de bästa presenter jag fick på min 18-årsdag var att bli erbjuden fast anställning som klädförsäljare."

Suvi Syrjänen håller Institutexamen inom företags ekonomi (merkonom) från MERCURIA Kauppiäitten Kauppaoppilaitos.

HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD

GRUNDEXAMEN I INSTRUMENTVÅRD

I grundexamen inom branschen för instrumentvård lär man sig att producera instrumentvårdstjänster av hög kvalitet för arbetslivets behov. En instrumentvårdare vet hur man använder sig av produktions-system och kan principerna för kvalitetsarbete och hållbar utveckling. En instrumentvårdare kan använda maskiner och apparater och hålla dem i skick.

- **INSTRUMENTVÅRDARE**

GRUNDEXAMEN INOM LÄKEMEDELSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom läkemedelsbranschen arbetar som assistenter vid apotek, till exempel med logistiska uppgifter inom läkemedelsförsörjning, med kontors- och IT-uppgifter, recepthantering, läkemedelsmarknadsföring samt inom klinisk läkemedelsforskning och tillverkning av läkemedel. Arbetsplatser finns till exempel vid apotek, läkemedelscentraler vid hälsocentraler, samt inom läkemedelsindustrin och företag inom läkemedelspartihandel.

- **LÄKEMEDELSTEKNIKER**
Kompetensområdet för apoteksbranschen
Kompetensområdet för läkemedelsbranschen

HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD

GRUNDEXAMEN I PEDAGOGISK VERKSAMHET OCH HANDLEDNING

Med grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning arbetar man med planering, handledning, fostran och olika slags assisterande uppgifter. Beroende på vilket kompetensområde man väljer inriktas studierna på antingen barn, unga eller äldre. Arbetsplatserna finns exempelvis i skolor; i förmiddags- och eftermiddagsverksamhet, på vårdanstalter; i servicehus och på ungdomsgårdar.

- **BARNLEDARE**
Kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet
- **TECKENSPRÅKSHANDLARE**
Kompetensområdet för kommunikation och teckenspråkshandledning
- **UNGDOMS- OCH FRITIDINSTRUKTÖR**
Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper

GRUNDEXAMEN INOM SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen arbetar i uppgifter inom vård, omsorg, fostran och rehabilitering inom social- och hälsovårdsbranschen. Arbetsplatser finns till exempel i klienternas hem, vid sjukhus, daghem, vård- och rehabiliteringsinrättningar, mottagningar, läkarstationer, tandläkarstationer och inom akutvård.

- **NÄRVÅRDARE**
Kompetensområdet för akutvård
Kompetensområdet för fotvård
Kompetensområdet för handikappomsorg
Kompetensområdet för kundbetjäning och informationshantering
Kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård
Kompetensområdet för munhälsovård
Kompetensområdet för rehabilitering
Kompetensområdet för sjukvård och omsorg
Kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga
Kompetensområdet för äldreomsorg

"För närvarande arbetar jag som närvårdare på kardiologiska bäddavdelningen på HUCS. Jag tog både studenten och utexaminerades som närvårdare 2017. Jag hoppas att jag kan fortsätta med studierna och bli antingen förstavårdare eller specialist på anesthesiologi."

Aino Takala har både grundutbildning i social- och hälsovård vid Stadin ammattopisto och studentexamen vid Helsingin aikuiskoulutuskeskus.

GRUNDEXAMEN I TANDTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen i tandteknik arbetar med uppgifter inom försäljning och konsultation. Arbetsplatser finns till exempel inom tandtekniska laboratorier, tandläkarmottagningar eller specialtandteknikernas mottagningar, tandtillbehörsaffärer och dentaldepåer.

- **TANDLABORANT**

GRUNDEXAMEN I FISKERI

Grundexamen i fiskeri ger behörighet att arbeta inom fiske, fiskodling, fiskförädling, marknadsföring och försäljning av fiskprodukter samt inom uppgifter med fisketurism. Arbetsplatser finns till exempel inom fiskeriföretag, på fiskefartyg, inom fiskeförädlings- och fiskeodlingsföretag, fiskbutiker och vid företag inom fisketurism.

- FISKARE
- FISKEINSTRUKTOR
- FISKFÖRÄDLARE
- FISKODLARE

GRUNDEXAMEN INOM HÄSTHUSHÅLLNING

Den som har avlagt grundexamen inom hästhushållning sköter, föder upp, skor och skolar hästar; tillverkar hästutrustning, ger instruktioner för att rida och planerar och handleder ridskolans klubbverksamhet. Arbetsplatser finns till exempel vid gårdar för trav- eller ridhästar, stuterier, ridstall och ridskolor och hästinstitut.

- HÄSTSKÖTARE
- RIDINSTRUKTÖR

GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN

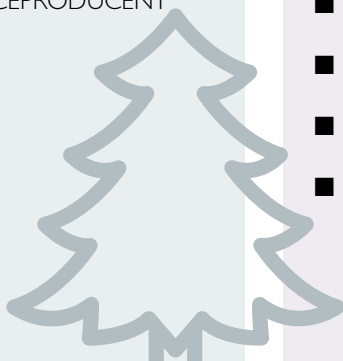
Arbetsuppgifterna för den som har avlagt grundexamen inom lantbruksbranschen är jordbruk, skötsel av produktionsdjur, smådjur och husdjur samt tjänster inom landsbygdsturism hör till arbetsuppgifterna, liksom maskinentreprenörskap, vidareförädling av lantbruksprodukter och miljövärdstjänster. Arbetsplatser finns till exempel vid lantgårdar, vårdinrättningar för djur och djurparker; hittedjursmottagningar; forskningsanstalter; veterinärmottagningar och pälsdjursfarmer.

- DJURSKÖTARE
Kompetensområdet för djurskötsel
- LANDSBYGDSFÖRETAGARE
Kompetensområdet för lantbruksteknologi
- PÄLSDJURSUPPFÖDARE
Kompetensområdet för pälsdjursuppfödning

GRUNDEXAMEN INOM SKOGBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom skogsbranschen arbetar med skogsvård och drivning, såsom skogsförnyelse, röjning, gallring samt inom naturturism, kör skogsmaskiner, maskinell närtransport av virke och biltransport av virke. Arbetsplatser finns till exempel inom skogsindustrin, Forststyrelsen och skogsvårdsföretag.

- PRODUCENT AV SKOGSENERGI
Kompetensområdet för produktion av skogsenergi
- SKOGSARBETARE-SKOGSSERVICEPRODUCENT
Kompetensområdet för skogsbruk
- SKOGSMASKINFÖRARE
Kompetensområdet för körning av skogsmaskiner
- SKOGSMASKINSMONTÖR
Kompetensområdet för montering av skogsmaskiner

GRUNDEXAMEN INOM TRÄDGÅRDSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom trädgårdsskötsel odlar mat- och prydnadsväxter; sköter grönområden, arbetar med anläggning av grönområden, kundrådgivning och binder blomsterarrangemang. Arbetsplatser finns till exempel inom grönsektorn i städer och församlingar; företag inom trädgårdsplanering, plantskolor, golfbolag, handelsträdgårdar, blomsteraffärer, trädgårdsbutiker och fastighetssevicebolag.

- TRÄDGÅRDSMÄSTARE
Kompetensområdet för blomster- och trädgårdshandel
Kompetensområdet för grönsaktorn
Kompetensområdet för trädgårdsproduktion

"Blommor är min passion. Den som arbetar som florist får använda många olika material i sitt arbete – till exempel transstomme, korkströ, trälim, marktäckningsduk, glastrattar, målarfärg, färgad jesustejp och buntband. Jag skapar brudbuketter, bordsdekorationer, land art-installationer, blomster- och hårsmycken samt arrangemang."

Florist och trädgårdsmästare Josefiina Kivero studerar för floristmästarens specialyrkesexamen vid Keudan ammattiopisto.

"Efter grundskolan studerade jag inredning, och för att vidga mina kunskaper ville jag också avlägga trädgårdsmästarexamen. Det var lätt att komma in i arbetslivet. Jag började med att blanda färg i en järnhandel, nu arbetar jag hos Pihaloiste som har specialiserat sig på att anlägga grönområden."

Ulla Rantanen har en grundexamen i trädgårdsskötsel (grönsektorinriktningen) från yrkesinstitutet Omnia i Esbo.

TJÄNSTEBRANSCHEN

GRUNDEXAMEN INOM HÅR- OCH SKÖNHETSBRANSCHEN

De som har avlagt grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen har den yrkesskicklighet som behövs i kundservice och vid försäljning av produkter och tjänster inom hår- och skönhetsbranschen. Kosmetikrådgivare kan ge kunder handledning och råd om vård av hud och hår samt om användning av produkter. Kosmetologer har den yrkesskicklighet som behövs när kunder ges ansiktsbehandlingar; fot- och handvård och kan ge kunder handledning om hudvård och användning av produkter. Frisörer och barberare har tillräcklig yrkesskicklighet för klippning av kunders hår med de tekniker som används i frisörarbete och för att göra frisyrier med olika tekniker. Barberare kan klippa hår med barberarteknikerna, göra frisyrier och behandla skägg.

- BARBERARE
Kompetensområdet för barberarbete
- FRISÖR
Kompetensområdet för frisörarbete
- KOSMETIKRÅDGIVARE
Kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning
- KOSMETOLOG
Kompetensområdet för hudvård

GRUNDEXAMEN I IDROTT

Den som avlagt grundexamen i idrott leder idrottsverksamhet för grupper i olika åldrar. De gör vid behov upp personliga konditions- och hälsofrämjande motionsprogram samt planerar och leder olika idrottsprojekt. Idrottsledarna främjar människans välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och arbetsförmåga på ett övergripande sätt och hjälper människor att hitta en fysisk aktiv och hälsofrämjande livsstil.

- IDROTTSLEDARE

GRUNDEXAMEN I LOGISTIK

Den som har avlagt grundexamen i logistik arbetar med uppgifter inom biltransport och lagring samt logistiska tjänster på flygplatser. Arbetsplatser finns till exempel inom transportföretag, trafik-, handels- och industriföretag och flygplatser.

- CHAUFFÖR
- BUSSCHAUFFÖR
- KOMBINATIONSFORDONSFÖRARE
Kompetensområdet för transportservice
- FLYGPLATSARBETARE
Kompetensområdet för flygplatsservice
- LAGERFÖRVALTARE
Kompetensområdet för lagerservice

GRUNDEXAMEN INOM RENGÖRINGS- OCH FASTIGHETSSERVICEBRANSCHEN

Med grundexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen kan man arbeta bland annat med entré-, måltids- och mötesservice, rengöring, textilvård eller fritidsverksamhet. Arbetsplatser finns till exempel i företag som erbjuder hemtjänster och i serviceboenden, äldreboenden, vårdinrättningar, kontor, företag, skolor, daghem, hotell eller i produktions- och servicelokaler, lantbruk som producerar livsmedel eller simhallar.

- FASTIGHETSSKÖTARE
Kompetensområdet för fastighetsskötsel
Kompetensområdet för hemarbetservice
- LOKALVÅRDARE
Kompetensområdet för lokaltjänster

GRUNDEXAMEN INOM RESTAURANG- OCH CATERINGBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom restaurang- och cateringbranschen arbetar med uppgifter inom matlagning och servering. Arbetsplatser finns till exempel inom hotell, inkvarteringsföretag, restauranger, cateringföretag, storkök, kaféer, servicestationer, snabbmats-, festservice- eller turismföretag samt frakt- och passagerarfartyg.

- KOCK
Kompetensområdet för matservice
- SERVITÖR
Kompetensområdet för kundservice

GRUNDEXAMEN I SJÖFART

Sjötrafiken mellan Finland och den övriga världen är livlig. Mycket person- och godstrafik sköts över havet. Till fartygsbesättningens uppgifter hör att övervaka lastning och lossning, att navigera under färd, att köra maskinerna, att underhålla havs- och fartygssäkerheten samt att sköta den service och det underhåll som krävs.

- FARTYGSELEKTRIKER
Kompetensområdet för eldrift
- REPARATÖR
Kompetensområdet för däck- och maskinreparationer
- VAKTHAVANDE MASKINMÄSTARE
Kompetensområdet för maskinbefäl
- VAKTHAVANDE STYRMAN
Kompetensområdet för däcksbefäl

GRUNDEXAMEN INOM SÄKERHETSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom säkerhetsbranschen arbetar med uppgifter inom säkerhetsbranschen, som bland annat bevakning, räddningsverksamhet, privatdetektivverksamhet, säkerhetsverksamhet på entreprenad, låsmedsservice och säkerhetskonsultering. Arbetsplatser finns till exempel inom bevakningsföretag, företag som erbjuder säkerhetstjänster, privatdetektivbyråer och företag inom olika branscher.

- SÄKERHETSVAKT

GRUNDEXAMEN INOM TURISMBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen i turism arbetar bland annat inom försäljning av transport-, inkvarterings-, kosthålls- och programtjänster som turister behöver, samt ordnar programtjänster. Arbetsplatser inom branschen är till exempel inom företag med programtjänster, semester- och turistcenter, turistbyråer, inom researrangörernas försäljnings- och informationsorganisation samt försäljnings och informationsavdelningar vid trafikföretag.

- PRODUCENT AV RESETJÄNSTER
Kompetensområdet för turismservice
- TURISTTJÄNSTEMAN
Kompetensområdet för inkvarteringsbranschen
Kompetensområdet för försäljning av turismserviceoch informationstjänst

Tävlingar i yrkesskicklighet ger spänning i skoldagen

Yrkesskolstuderande kan tävla i skicklighet inom den egna branschen både i Finland och utomlands. I yrkesskicklighetstävlingarna får deltagarna varierande uppgifter som ansluter sig till deras eget yrke. Tävlingarna pågår i 3–4 dagar, och deltagarna väljs enligt kvalificering.

FM-tävlingarna i yrkesskicklighet, Mästare, arrangeras varje år. Högstadieskolorna har sin egen Mästare9-tävling, se närmare anvisningar på baksidan av detta häfte. Nästa gång hålls Mästare-tävlingens final i Joensuu 20–23.5.2019. För besökare bjuder Mästare-evenemanget på ett utmärkt tillfälle att se olika yrken utövas live.

Varje år arrangeras också internationella tävlingar, och till dem skickar Finland ett landslag. Nästa EM-tävling i yrkesskicklighet, EuroSkills, arrangeras i Budapest i september 2018. Om världsmästerskap tävlas nästa gång i WorldSkills-tävlingen i Kazan i augusti 2019.

Suvi Minkkinen representerar Finland i branschen restaurangservice i EuroSkills 2018-tävlingen i Budapest.

"Jag har en grundexamen i hotell-, restaurang- och cateringbranschen från Gradia i Jyväskylä. Jag

blev färdig servitris i våras och avlade samtidigt studentexamen.

På våren 2017 deltog jag i Mästare-tävlingen och vann guldmedalj. Det bästa med att tävla är att utmana sig själv. Att övervinna sig själv känns så jättebra.

"Jag förbereder mig för EuroSkills genom att öva mycket teknik i skolan tillsammans med mina tränare och tidigare tävlande. På sommaren praktiserade jag en månad i Norge för att få bättre språkkunskaper och ett säkrare kunnande."

TEXT Marja Berisa BILDER Kai Filppula, Juha Roininen

Efter grundskolan?

23-åriga Topias Tanhua studerar för grundexamen i maskin- och produktionsteknik vid Tredu. Kompisen på bilden är Vexves massiva industriventil. Topias har rustat sig väl för framtiden: gymnasiet ligger bakom, liksom också milin och ett par år i arbetslivet. CNC-verkstadsmeکانiker är yrket för honom. Topias gissar att studier lockar också i framtiden. Han planerar att fortsätta på samma linje i yrkeshögskolan.

I yrkesskolelevernas yrkesskicklighetstävling Mästare kan man se över 50 yrken live. Det är ett bra evenemang om man funderar på vilken bransch som skulle passa en själv. Vi frågade ungdomar vi träffade på Mästare2018 vilka planer de själva hade för framtiden.

14-åriga Emilia Rantala (t.v.) och Emma Ahola som studerar i Naaka-skolan i Valkeakoski testade dansspel på evenemanget Mästare2018, ivrigt påhejade av publiken. Framtidsplanerna är ännu lite öppna. Kanske gymnasiet och juri eller medi. Tiden vår utvisa! Och sen lite skämtsamt: "Huvudsaken är att riva fyrk!"

15-åriga Ella Pennanen från Juhannuskylän koulu i Tammerfors deltog med sin klass i evenemanget Mästare för att få idéer för framtiden. I Juhannuskylän koulu betonas bildkonst och latin. Ella funderar på att fortsätta i gymnasiet, men än behöver hon inte besluta. Också juridiska intresserar.

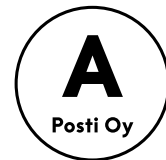
Mette Laakso (t.v.) och Nina Saastamoinen studerar för grundexamen i turism vid yrkesinstitutet Tavastia. Turism intresserar eftersom branschen är en bra dörröppnare till andra länder och erbjuder varierande arbetsmöjligheter. Kanske reseguide? Eller kan en examen inom turism vara en sprängbräda till flygvärdinneyrket? Hur som helst – världen kallar!

Negin Hassanpour (t.v.), Hibak Ahmed och Zahra Ghorbani studerar för grundexamen i social- och hälsovård på Tredu.

19-åriga Rico Jokinen går med på att bli fotograferad om bilden också kommer på omslaget. Vi får väl se! Den unge mannen som studerar för grundexamen i husteknik på Tredu på Koivistontie i Tammerfors ser flera olika alternativ i framtiden. Efter skolan ska han till armén och sedan blir det kanske en egen firma specialiserad på reservdelar och sanering. "Rörmokare behövs alltid. Och om det här scenariot inte förverkligas kan jag till exempel söka till Räddningsinstitutet och bli brandman", funderar Rico.

Posti Green

Osaamisen
ILOA!

SkillsFinland
TAITAJA 2019
MÄSTARE JOENSUU
www.taitaja2019.fi

Ammattitaidon
SM-kilpailu
Taitaja2019

Yrkes-FM tävlingen
Mästarte2019

21.–23.5.2019

TERVETULOA
JOENSUUN!

RIVERIA

DELTA I MÄSTARE9- TÄVLINGEN!

Mästarte9

Mästarte9 är en tävling i händighet för 7–9-klässister där man tävlar i trepersoners lag. Tävlingsuppgifterna mäter finurlighet, snabbhet och händighet. Tävlingsuppgifterna har under tidigare år varit t.ex. att sätta ihop en bastuugn, fläta ett hår, bygga en fågelholk och att lägga en mitella på en lagmedlem. Mästarte9 är ett lekfullt och roligt evenemang där eleverna också lär känna andra jämnåriga. Samtidigt testas förmågan att arbeta i grupp och lösa problem på tid i en tävlingsituation!

Intresserad?

Mästarte9 är indelat i tre olika skeden: lokal tävling, regional tävling och final. De lokala tävlingarna hålls under hösten 2018 i yrkesinstitut runtom i Finland. Finalen arrangeras årligen i samband med Mästarte-evenemanget – år 2019 i Joensuu.

Fråga din studiehandedare hur du kan delta!

Unga förmågor i Mästarte9-tävlingen.